

SİYASET, EKONOMİ ve YÖNETİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

RESEARCH JOURNAL OF
POLITICS, ECONOMICS AND MANAGEMENT

July 2017, Vol:5, Issue:3

Temmuz 2017, Cilt:5, Sayı:3

P-ISSN: 2147-6071

E-ISSN: 2147-7035

Journal homepage: www.siyasetekonomiyonetim.org

Millî Deri Boya Sanayisinin Kurucusu Nuri Leflef Üzerine Nebi Güdük ile Söyleşi: Kısa İktisat, Siyaset ve Eğitim Tarihi

Yrd. Doç. Dr. Kenan GÖÇER

Sakarya Üniversitesi, Kaynarca Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü,
kenangocer@sakarya.edu.tr

DOI: <https://doi.org/10.25272/j.2147-7035.2017.5.3.14>

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Makale Geçmişi:

Geliş 17 Temmuz 2017
Düzeltilme Geliş 19 Temmuz 2017
Kabul 20 Temmuz 2017

Anahtar Kelimeler: Nebi Güdük, Nuri Leflef, deri boya sanayi, girişimcilik, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi.

Nebi Güdük ile Nuri Leflef üzerine 10 Temmuz 2016 tarihinde bir söyleşi gerçekleştirdim. İktisat, siyaset ve eğitim üzerine 1955 ve 1975 arası kısa bir dönemi açıklığa kavuşturmayı amaçlayan söyleşimiz Nebi Güdük'ün İzmit'teki evinde gerçekleştirildi. Kırşehir'den İstanbul'a gelmiş bir gencin nasıl deri boya sanayinde bir marka yarattığının bilinmeyen bir hikâyesidir bu. Söyleşi Leflef'in girişimcilik hikâyesi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nin kuruluşu (CKMP), Erol Güngör gibi akademisyenlerin desteklenmesi, Kuran kursu ve İmam Hatip Okulları'na bakışı gibi konuları içermektedir. Söyleşi yaptığım Nebi Güdük ise Leflef'in İstanbul'da Kuran kursundan üniversite eğitimine kadar himaye ettiği öğrencilerden biridir.

© 2017 PESA Tüm hakları saklıdır

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received 17 July 2017
Received in revised form 19 July 2017
Accepted 20 July 2017

Keywords: Nebi Güdük, Nuri Leflef, leather paint industry, entrepreneur, the Republican Peasant Nation Party

I interviewed Nebi Güdük on Nuri Leflef's life on July 10, 2016. Our interview aiming to clarify a short period between 1955 and 1975 on economics, politics and education was held at Nebi Güdük's home in İzmit. This is a unknowing story that a young man coming to İstanbul from Kırşehir how he had created a brand in the leather paint industry. The interview contains topics such as Leflef's entrepreneurial story, foundation of the Republican Peasant Nation Party (RPNP), being supported of academicians such as Erol Güngör and the Quran course the Imam Hatip Schools. Nebi Güdük, who I interviewed, is one of the students that Leflef's sponsored till from the Quran course to university education in İstanbul.

© 2017 PESA All rights reserved

GİRİŞ

Bizim neslin ilk gençlik yıllarına kadar süregelen bir geleneği vardı. Gündelik ev işlerinin en önemlilerinden biriydi neredeyse. Özellikle genç erkekler, ortaokul veya lise çağlarında haftada bir, ailenin bütün ayakkabılarını toplar, gazeteleri yere serer ve o gazetelerin üzerinde ayakkabıları boyamaya başlardı. Ayakkabıların çokluğuna göre iş, yaklaşık 1-2 saat sürerdi. Elimizi ve parmaklarımızı ne kadar korumaya çalışsak da, ister istemez o boyalardan izler kalırdı üzerinde. Birkaç gün de gitmezdi meret. O boya ve cilanın bütün zamanlardaki kralı, elbette *Nuri Leflef* markalı olanlardı. Sanki ondan başka boya da yok gibiydi. Harçlığını genelde bu boyama işi bittiğinde alırdım babamdan. Doğrudan isteyemezdim demek ki. *Ayakkabının boyası gelmiş baba!* derdim, o da anlardı mevzuyu... Şimdi ne kadar devam ediyor, bilmiyorum bu gelenek. Ama o boya ve cilalar piyasada hâlâ var.

Aşağıdaki okuyacağınız söyleşi, markaya adını veren **Nuri Leflef**'i tanıyan ve onun sayesinde hayatına yön çizen **Nebi Güdük** ile yapılmıştır. Emekliliğine yeni ayrılmış Nebi hocanın evinde yaptığımız bu söyleşi, cumhuriyetin yakın tarihinin iktisat, siyaset ve eğitim tarihinin bazı bilinmeyen noktalarını aydınlatmayı amaçlıyor. Ancak söyleşiye geçmeden önce ilgili dönemin iktisadî havasını vermekte fayda var.

1.Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Sanayiye Genel Bir Bakış

XIX. yüzyılın ikinci yarısındaki devlet eliyle yapılan bazı sanayi teşebbüslerini saymazsak, Osmanlı'nın tarıma dayalı üretim yapısı büyük ölçüde değişmeden Cumhuriyet'e devrolmuştu. Bunun temel nedenlerinden biri de toplumun demografik yapısıydı. Osmanlı'da nüfusun % 75-80'i geçen kısmının tarımsal sektördeki istihdamı, Cumhuriyet döneminde de aynen 1970'lere kadar devam etmişti. Bu anlamda Osmanlı'daki toplumsal yapı Cumhuriyet'in ilgili döneminde de (1960'lar) aynıydı.

Birinci Dünya Savaşı'na kadarki dönemde kurulan en büyük sanayi işletmeleri ise pamuklu, yünlü ve ipekli tekstil dallarında iplik, bez ve kumaş üreten fabrikalardı. Ayrıca çeşitli gıda maddeleri, yağ ve sabun fabrikaları ile çimento ve tuğla gibi inşaat malzemeleri üreten imalathaneler kurulmuştu. Bu fabrikalar esas olarak İstanbul ve bir ölçüde de İzmir ile Adana yörelerinde faaliyet gösteriyorlardı. İmparatorluğun en önemli sanayi merkezi ise 1912 yılında Balkan Savaşları sonucunda Yunanistan'a katılana kadar Selanik'ti. Örneğin pamuklu tekstil dalında, imparatorlukta toplam fabrika üretimi kapasitesinin yarısından fazlası Selanik ve çevresinde yoğunlaşmıştı (Pamuk, 2012: 19). 1913-15 Sanayi İstatistiki'ne göre ise sanayinin % 68-70'i gıda sanayi, % 15-12'si dokuma sanayi, % 5,6'sı kırtasiye sanayi ve dikkat çeken % 2,5-2,2 kadarı da kimya sanayisi idi (DİE, 2003: 59).

Diğer yandan Osmanlı'da devlet eliyle yapılan sanayi teşebbüsleri dışındaki işletmelerin çoğunluğu da, ya gayrimüslimlerin ya da yabancıların elindeydi. Mülkiyetin etnik niteliğini ekonomi teorisi açısından dikkate almasak bile eğitim ve diğer alanlardaki ayrıcalıklarının da yardımıyla azınlıkların sanayi sermayesini ve birikim sürecini engellediği söylenebilir (Kepenek ve Yentürk, 2001). Doğal olarak var olan birikim ise geniş Türk halkının dışında, toplumla bütünleşmemişti.

Açık ekonomi şartlarında inşa sürecine giren Cumhuriyet, Dünya Buhranı çerçevesinde 1930-39 yıllarında korumacı-devletçi bir sanayileşmeyi başlattı. Kendine yeter bir ülke olma yolunda kendi burjuvazisini de yaratmaya başlıyordu. Müslüman-Türk burjuvazisi ile siyasi kadroların ve yüksek bürokrasinin işbirliğinden, geleneksel (ve gayri müslim) komprador ticaret burjuvazisinin işlevlerini kısmen de olsa devralabilen, bazı hallerde yabancı sermaye ile işbirliği içinde kurulan imtiyazlı şirketlerin teknelci kazançlarından nemalanan bir yeni zenginler tabakası oluşmuştu (Boratav, 2015: 61).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında içerdeki ve dışardaki gelişmeler Türkiye'de önemli siyasi ve ekonomik değişikliklere neden oldu. Ülke içinde önemli bir kesim CHP iktidarından memnuniyetsizlik duymaya başlamıştı. Tarım kesimindeki küçük ve orta ölçekli tarımsal üreticiler savaş yıllarındaki iase politikaları ve ağır vergilendirmelerden olumsuz etkilenmişti. Savaş boyunca her köyde gözükmeye başlayan jandarma ve maliye memurları, ilerleyen yıllarda CHP imajını bütünleyen simgelere dönüşmüşlerdi. Kırsal kesimdeki üreticilerle arasını düzeltmeyi hedefleyen hükümet, elli dönüm üzerindeki tüm toprakları topraksız veya az topraklı köylüye dağıtma yetkisi veren Çiftçiyi

Topraklandırma Kanunu'nu kendi içindeki büyük toprak sahibi vekillere rağmen Meclis'ten geçirmeyi başardı. Daha sonra CHP'den ayrılarak Demokrat Parti'yi kuracak olan muhalif grup da bu tartışmalar sırasında biçimlendi (Pamuk, 2015: 225).

Bu ortamda iktidara gelen DP, kaynakların tarımdan ziyade sanayie, kırsaldan ziyade kente harcandığı şartları, savaş boyunca yükü çeken tarım kesimine yönelik politikalara yöneldi. ABD'den gelen pek çok kişi, örneğin sanayici Max Thornburg gibi kişiler, devletçilik döneminin bitmesi gerektiğini, sanayi yatırımlarından vazgeçilmesini, özel sektöre daha fazla önem verilmesini ve yabancı sermayenin özendirilmesini istiyordu (Pamuk 2015). Marshall Planı'nın tarıma dönük Türkiye destekleri de bu çerçevede düşünülebilir. Karma ekonomi modelinin geçerli olduğu 1960'larda kamu kesimi ile özel kesim arasında yeni bir işbölümü ortaya çıkmaya başladı. Büyük ölçekler, büyük yatırımlar gerektiren demir-çelik, petro-kimya ve diğer ara mallarında ağırlık KİT'lerdeydi. Nitekim Ereğli Demir-Çelik ve PETKİM gibi kamu kuruluşları 1960'larda devreye girdi. Buna karşılık, tekstil ve gıda sanayiinin yanı sıra, radyo, buzdolabı, çamaşır makinesi ve otomotiv gibi dayanıklı tüketim mallarında nihai üretim özel sektör tarafından yapılmaya başlandı. Önceleri montaj sanayii olarak küçümsenen bu tesislerde büyük ölçüde ithal edilen parçalar bir araya getiriliyordu, ancak yerli üretimin payı zaman içinde artmaya, Koç, Sabancı gibi iç pazara yönelen büyük holdinglere bağlı sanayi kuruluşlarının yıldızları da 1960'larda parlamaya başladı. Elverişli dünya koşullarının da desteğiyle, 1960'lı yıllarda imalat sanayi için yılda % 10'a, ekonominin tümü için yılda % 6'ya varan büyüme hızları sağlandı. 1962-1977 arasında ekonominin küçüldüğü ya da kişi başı gelirin azaldığı yıl olmadı (Pamuk, 2015: 237-238).

Nuri Leflef, Türkiye'nin bu yıllarını yaşadı. Sanayiden elde ettiği birikimini, DP sonrası siyasetin şekillenişinde kullandı. "Ne yapmak istiyordu, ne kadar başardı, mutlu oldu mu?"nın cevabını, elverdiğince Nebi Güdük Beyefendi ile yaptığımız bu söyleşide bulmaya çalışacağız.

KENAN GÖÇER: Evet hocam... Konumuz Nuri Leflef ve firması hakkında. Nuri Leflef'i tanımadan önce sizi dinleyelim, sizi tanıyalım istiyorum...

NEBİ GÜDÜK: Yani... Yunus'un ifadesiyle ete kemiğe büründük, Yunus diye görüldük. Meşhurdur... Ben Kırşehir, 1948 doğumluyum aslen. Kırşehir'in merkeze bağlı Yağmurlu Armutlu köyündenim. İlkokulu, 3. sınıfa kadar eğitimler... Cumhuriyetin ilk yıllarında okuma yazma olayı olmadığı için, Askerliği çavuş olarak yapanlar 9 aylık bir eğitime tabi tutuluyorlar, terhis neticesinde Eğitimci olarak görev yapıyorlardı. Onlar da ya okuma yazma, efendime söyleyim, dört işlemi öğretmek... İşte kısa, tabiat bilgisi, yurttaşlık gibi... Buna karşılık bize de herhangi bir belge vermediler. Müteakiben, 57'de şey ettim, 60 ihtilalinde mezun oldum. Yani 3 yıl... Müteakiben, yine köyümde beni bir başka köyde, köyümüzde ilkokul yoktu. Babam beni, kendi çiftçiydi, okumuşluğu yazmışlığı yoktu, Yağmurlu'daki ilkokula, 4. sınıfa ister devam et dedi... Ben, önce ilkokula vardım, okuyanların durumu benim hoşuma gitmedi, davranışları büyüktü, dışarıdan gelen öğrencileri dövüyorlardı... Ben oradan bitişindeki camiye gittim. Camide, Trabzonlu Oflu Eyüp Hoca diye bir zât vardı, ona vardım. O bizi, Elif'ten başlattı, bir müddet şey ettikten sonra gitti. İşte daha o günlerde, Elif cüzü yok... Kitap, yok, Kuran-ı Kerim yok! Tütün kapları vardı, kâğıtları... O kâğıdı çıkartıyorlardı... İşte orda yazdığı elifi ezberle gel... Ya hiçbir şey bilmeyen adam elif'ten ne anlar, mertekten! Müteakiben, biz zorla köyde, ödünç alarak, ondan bundan Kuran-ı Kerim içini cem ettik, ama geri aldılar.

Müteakiben, abim rahmetli, Ankara'da matbaacıydı... Matbaa dediğim, çırağı yani... Oradan duymuş bizim şeyimizi... Tutmuş Hacı Bayram'dan bir Kuran-ı Kerim almış... Ciltletmiş bana gönderdi. Onun gönderdiğiyle, işte Kuran-ı Kerim'e başladık. O, mekânı cennet olsun, Manisa'da şehittir, şehitlikte medfun...

KG: Abiniz?

NG: 1967'de or'da Şehitlik'te medfun...

KG: Savaş şehidi mi?

NG: Savaş şehidi değil de, rahatsızlıklar neticesinde... Mekân-ı cennet olsun. Müteakiben ben, 3 yıl Kuran Kursu'na, Yağmurlu'daki başka köylerden değişik hocalardan... Arapça devam ettim ama *Emsile, Bina, Maksud*... Ama benim oğlum bina okur, döner döner gine okur şeklinde, hep ezbere... Yani, ezberlediğin nedir, o da bilinmiyor. Öyle devam ettik.

3 Kasım 1963'te, İstanbul'a bir vatandaşın vasıtasıyla...

KG: Kimdi o vatandaş?

NG: Babamın amcasının oğlu...

KG: İstanbul'da mıydı o zaman?

NG: Yok, köyde de, onun oğlu İstanbul'da okuyordu. Oğlu Mehmet Güdük İstanbul'da okuyordu. Onun vasıtasıyla gittik, vardık... İşte Mecidiyeköy'de bir müddet şey ettikten sonra, işte 63'ten 66'ya kadar Arapça, Kuran-ı Kerim...

KG: Kuran Kursu'nda?

NG: Tabi, Kuran Kursu'nda tefsir, hadis, fıkıh, kelim falan okuyoruz. 66'da, İstanbul İmam Hatip'e, imtihanla... Yaşım 3 yaş da büyük geldi, 3 yaş da küçültmek suretiyle girdik.

KG: Neredeydi okul?

NG: Fatih'teki aynı yerinde, zaten tek İmam Hatip vardı. Oraya imtihanla aldılar. O zaman bayaa kalabalıktı. 7 sene... 66-73... İstanbul İmam Hatip'te okuduk, Fatih'teki. Mezun olduktan sonra, 73-77, Kadıköy'deki Bağlarbaşı'ndaki Yüksek İslam Enstitüsü'ne girdik. Önce yazılı, sonra mülakat...

KG: O zaman da 4 yıldız, değil mi?

NG: Tabi 4 yıl. İşte, yazılıda hadis, fıkıh, kelim ve tefsirden... Sözlüde de Kuran ve Arapça'dan imtihana tabi olduk. Başardık ki, 90 kişilik kazanan kadronun içinde yer aldım.

KG: Başvuran kaç kişiydi, hatırlıyor musunuz?

NG: O zamanın behrinde 3 bin kişi müracaat etmişti. Gerçi o zaman ben, Şehremini Lisesi'ni bitirdim, İstanbul Hukuk'u, Ankara Siyasalı da kazandım da, maddi imkânsızlıklar nedeniyle o okullara devam edemedim. 77'de Yüksek İslam'ı bitirdik, Karabük İmam Hatip'e tayinimiz çıktı. 12 Eylül 80'e kadar Karabük İmam Hatip'te çalıştım. Daha sonra istek ve ihtiyaca binaen, Kırşehir İmam Hatip'e gittim. 25 yıl da orada öğretmenlik yaptıktan sonra 2005 yılında, 11 Mayıs'ta da Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'ne geçtik.

KG: Hangi birimde başladınız Belediyede?

NG: Önce Kültür Sanat Müdürlüğüne, daha sonra Kültür Sanat ve Konservatuvar Şube Müdürlüğü'nde, vekaleten... Daha sonra da 11 Temmuz 2005'te de Bilgi İşlem Daire Başkanlığı'na alındı kadromuz. 2016, 13 Mart'a kadar da 11 yıl burada çalıştık. Şimdi müteakid olarak devam ediyoruz...

KG: Hocam şimdi size, Nuri Leflef'i sormak istiyorum... Nuri Leflef'le irtibatınız nasıl ve nerede başladı?

NG: Nuri Leflef'le irtibatımız, 1962 Nisan ayında varlığından haberdar oldum. Bizim köyde 3 arkadaş oraya gittiler. Mustafa Yaramış (Kahya) adında bir hacı amca vesilesiyle...

KG: Siz o zaman neredesiniz?

NG: Kırşehir'de. O üç kişi benden bir buçuk sene önce gittiler. Onlar orada okuldayken, Mecidiyeköy'de, şu anda Merkez Camii'nin bulunduğu yerde, Ali Sami Yen Stadi'nin iki yüz metre

yakınında... Orada bizim amcaoğlu, bir mektup gönderdi. Dedi, “Kuran Kursu’nda bir kişilik yer açıldı, acele gel!”. Biz de gittik, doğru İstanbul Mecidiyeköy’e... Oradan Nuri amcanın yerine gittik, Nuri Leflef’in...

KG: Niye peki O’na gittiniz?

NG: Çünkü Kuran Kursu’nun iâşe ve ibatesini... Hatta ayakta tutan oydu. 60 İhtilalinden önce de Mecidiyeköy Kuran Kursu var.

KG: Nedir o günkü idari durumu?

NG: Beyoğlu ilçesi, Şişli Beldesi’ne bağlı Mecidiye Köyü... Bildiğin köy...

KG: Nasıl köy?

NG: Tabi tabi, köy.

KG: Hayvancılık falan bu işlerle uğraşan bir köyden mi bahsediyoruz?

NG: Tabi ya, hayvancılık var. Baya bildiğin köy. Tahtakale’de Nuri amcanın yanına vardık. O bizi yönlendirdi. Kuran Kursu’na telefon etti: “Şu isimle bir çocuk geliyor. Onu Kuran Kursu’na alın, kaydedin” Bizi de Kuştepe’de bir yere gönderdiler.

KG: Bir telefonla sizi aldılar...

NG: Tabi, Mecidiye Köyü Kuran Kursu’nun kurucusu zaten kendisi. Hocaların maaşını veren, ondan sonra yeme-içme, kırık-dökük, tamirat, yakıt, demirbaş vs. ne lazımsa hepsine tek başına bakıyor Nuri amca. Bu arada ekstra da camide sergi açılıyor, oradan toplanan paralar da destek oluyor kursa: 15-25 kuruluşlarla...

Nuri Leflef’le tanışmamız da böyle...

KG: O zaman siz, Nuri Lef Lef’in ne iş yaptığını biliyor muydunuz?

NG: Nuri Leflef’in adını duyuyorduk da, kendini bilmiyordum. Mecidiye Köyü’ne geldiğimde, Tahtakale’de, Şafak Boya Sanayi...

KG: O zamanki adı da Şafak Boya Sanayi miydi?

NG: Evet, Şafak Boya Sanayi... Tahtakale’de imalathanesi vardı.

KG: Kendi iş yeri miydi?

NG: Kendi iş yeri. Vardık şimdi... Ben, patron matron diyince, kerli ferli bir insan bekliyordum. Karşıma, iş önlüğü giymiş, üstü başı boyalı, sarı benizli, mavi gözlü... Yaş itibariyle, 60’larda... Vardık, bizi hüsn-ü kabulle karşıladı.

Müteakiben ben rahatsızlandım. Kuran Kursu’nda değil de, yattığım, kaldığım yerden kaynaklanan bir durumdu. Kuran Kursu’nda yatacak yer olmadığı için Kuştepe’de kalıp, her gün Mecidiye Köyü’ne yürüyerek gidiyordum. Güz yağmurları altında yürüyordum her gün.

KG: Kaldığınız yerle Kuran Kursu arası mesafe ne kadardı?

NG: En az 3 km var. Yayan gidiyorum. Sabah gidip akşam geliyorum. Beş katlı bir apartmanın bodrumunda kalıyorum. Tabi üşütmüşüm. Yine Nuri amcaya gittim, durumu anlattım. Kuran Kursu yöneticilerine, “Bu çocuğu Kuran Kursu’na alın. Orada yatsın!” dedi. Bu sefer de beni aldılar, camı kırık bavul deposuna koydular. Kışı orada geçirdim. Yazın tekrar Nuri amcanın yerine hasta olarak gittiğimde, özel doktoru Dilligil’e yönlendirdi. Akciğerlerimi üşütmüşüm...

KG: Doktorun adı neydi?

NG: Adını tam hatırlayamadım, dâhiliye doktoruydu, kendi özel doktoru.

KG: Nerede yeri?

NG: Küçükköy'de. Mekânı cennet olsun, Kayseriliydi. Beni muayene etti, filmimi çekti. Akciğerlerimin kalıcı rahatsız olduğunu söyledi. İlaç yazdı. Nuri amcaya tekrar vardım, ilacımı aldı, 10 lira para verdi, balık yağı içmemi söyledi. 10 lira haftalık harçlığımı veriyordu, her gün elma yiyip kanlanmam için. Kuran Kursu'na da telefon etti: "Bu çocuğa her gün pirzola yedireceksiniz" dedi. Kuran Kursu'nda pirzola ne! Biz yemek bulamıyoruz.

KG: O kadar mı yani?

NG: Sabah gittiğimde, 3 manga var yemekhanede... Birinci manga, askerliğini yapmış ağabeyler. İkinci manga, 15-20 yaş arası... Üçüncü manga da, 15 yaş altı olan bizler.

KG: Onların hepsi ne için ordalar?

NG: Kuran-ı Kerim, hafızlık ve Arapça eğitimi veriliyor.

KG: Askerliğini bitirmiş olanları da mı alıyorlardı?

NG: Tabi. Onlar, üst düzey Arapça okuyorlardı: *Mani, Bedi', Beyan, Menar, Molla Câmi*... Onu bitirdiğin vakit de, gidiyorsun müftü oluyorsun. O zaman lise mezunu olup da Kuran Kursu okuyanlar, müftü olarak tayin ediliyorlardı.

KG: Kuran Kursu'nu okuyanlar, liseyi bitirmişler miydi?

NG: Ortaokul liseyi, dışarıdan bitiriyorlardı. Hatta böyle lise mezunu olunca öğretmen olarak atanıyorlardı, As-tek (asteğmen) olarak atanıyorlardı o yıllarda. İşte orada üç senemiz geçti. Nuri amca ayda bir gelirdi. Bakardı neye ihtiyaç var, kendisi eksiklikleri tespit eder, sonra da o eksiklikleri temine çalışır, talimatlarını verir giderdi.

KG: Kendisi nerede ikamet ediyordu?

NG: Levent'te oturuyordu o zaman.

KG: İş yeri nasıldı?

NG: Tahtakale'de iki katlı bir iş yeri vardı. Yazıhanesi ikinci kattaydı. 2x3 bir yazıhaneydi. Boya imalathanesi aşağıdaydı. İş yerinin bir katı 100 m²'den 200 m²'lik toplam bir iş yeriydi, denebilir.

KG: Görüşüğünüz süre boyunca işyerini hiç büyütmedi mi?

NG: 75'te vefat etmeden bir yıl önce yanına gittiğimde, aynı iş yerindeydi. Büyümemişti yani... 77'de ben de İstanbul'dan ayrılırken, işyeri el değiştirmekle beraber aynı yerde devam ediyordu.

KG: Kaç işçisi vardı? Tahminen...

NG: 20-25 kadar işçisi vardı sanırım. İmalat atölyesinde tabi.

KG: Ne yaptıklarını biliyor muydunuz o zaman da?

NG: Tabi. Deri ayakkabı boyası ve cilası imal ediyorlardı. Köşelerde kazanlar vardı, kimyevi karışım yapıyorlardı. Belki bir katın büyüklüğü, 100 m²'den de fazla olması lazım. Öyle sanıyorum ki, 4 ayrı bölümü vardı. Hammadde ile ilgili bölüm, kazanla ilgili kısım, karışım yeri ve kutulara yerleştirme...

KG: Satış da var mıydı aynı yerde?

NG: Tabi, satış da yapıyorlardı.

KG: Şubesi var mıydı peki?

NG: Şubesi yok da, deposu vardı. Surdışı'ndaydı sanki. Deposuna gitmedim doğrusu.

KG: Nerelidir Nuri Leflef?

NG: Kırşehir'in yerlilerinden... Biz köylüsüyüz. Şehir merkezinde de iş yerleri vardı. Kırşehir Kılıçözü'nde ırmağın kenarında da evleri vardı. Ben o zaman gittiğimde ailesi, akrabaları orada oturuyorlardı.

KG: Orada ne işle meşguldüler?

NG: Kırşehir'in yerlileri genelde esnaftır. Uzun Çarşı'da bunların hırdavat dükkânları vardı, boya falan... İstanbul'dan gelen bütün malzemeleri oradan pazarlıyorlardı. Akrabaları yani.

KG: Ne zaman İstanbul'a geliyor Nuri Lef Lef?

NG: 13-14 yaşlarında geliyor. Boya sanayine çırak olarak giriyor. Ustası ve patronu gayrimüslim, Ermeni idi.

KG: Nereden buluyor o ustayı, niye gidiyor İstanbul'a?

NG: Onu bilmiyorum. Benim dedelerim de, İstanbul'a medrese okumaya gelmişler. Huzur Sohbetleri'nde ders vermişler.

KG: Kim?

NG: Dedem, Türkmenoğlu Ahmet Efendi. Huzur dersleri veriyor.

KG: Dönmüş mü Kırşehir'e?

NG: Kendi dönemiyor da, öğrencileri var, isimlerini sayabilirim, 10-15 tane var. Bazılarına yetiştim de.

NLL, ailesi ticaretle uğraştığı için, o vesileyle geliyor.

KG: Aynı iş yerine mi? Yani sizin gördüğünüz iş yerinde, kendisi daha önce de çırak olarak mı çalışmış o ustanın yanında?

NG: Evet. Aynı iş yerinde. Ermeni ustanın yanına çırak olarak giriyor. Buna baya kötü muamelelerde bulunuyor ustası.

KG: Ne gibi?

NG: İlk geldiği günlerde azarlıyor, tersliyor, pislik-tuvalet temizletiyor, ayak işleri hep... Bu tabi azimli ve gayretli, sanat öğrenme yönüne gidiyor.

KG: Kafada kurmuş öyleyse... İstikameti var yani?

NG: Tabi. Sabrettim, diyor. Kovdu, yine gitmedim, diyor.

KG: Aldığı ücreti nedir?

NG: Haftalığı 25 kuruş.

KG: Yıl kaç, o haftalığı aldığı yıllar...?

NG: Ben tanıdığımda 60 yaşlarında olduğuna göre, 1900 civarında olmalı doğumu... Çünkü ben İstanbul'a 1963'te gelmişim. 1975'te de vefat etti.

KG: 75 yaşlarında öldü, diyebiliriz...

NG: Doğru, o yaşlardaydı.

KG: Öyleyse 1915 gibi İstanbul'a çalışmaya geldi ve ayakkabı boya imalatçısı Ermeni ustanının yanına çırak olarak girdi, desek, Şafak Boya Sanayi A.Ş.'nin web sitesinde Nuri Leflef'in iş yerini 1918 yılında kurduğu bilgisi ile çakışacak?

NG: 1918'de belki iş yerine girdiği tarih olabilir.

KG: Nuri Leflef işe girdiğinde, bu iş yeri zaten uzun yıllar ayaktaysa, iş yerinin kuruluşu 19. Yüzyıla da gidebilir. 1800'lü yılların sonuna mesela?

NG: Mümkündür. Müteakiben senelerce çalışıyor. Ve tabi haftalığı 50 kuruşa çıkartılıyor. İşe girdiği ilk günden itibaren hak ettiği bütün haftalıklarının yarısını alıyor, diğer yarısını biriktirmek üzere patronunda bırakıyor. Bu böyle her haftalık artışında yarısını sürekli patronunda bırakıyor.

KG: Patronuna güveniyor demektir aynı zamanda...

NG: Güveniyor. İki de birbirine güveniyor. Öyle oluyor ki, patronunda yaptığı birikimi, patronun mal varlığından daha fazla hale geliyor.

KG: O kadar birikimi yapması ilginç geliyor.

NG: Biriktiriyor, yemiyor işte. Patronun bir zaman işleri kötüye gidiyor veya bilemediğim başka bir sebeple. İş yerini Nuri Leflef'e satın almasını teklif ediyor. İçeri girmiş olduğu anlaşılıyor Ermeni ustanın.

Yalnız şunu dedi Nuri amca bana: “Ben buraya çalışmaya geldiğim günden, iş yerini devraldığım güne kadar, sadece bir boyanın kimyevî karışımını öğrenemedim. Diğerlerini de kendi ısrarlarım ve gayretlerimle öğrendim. Ama ne yaptysam o bir boyanın karışımını göstermedi bana! Formülünü vermediler.” Diyelim ki, boya 12 renkten oluşuyorsa, 11’ini ben bir şekilde öğrendim, dedi. “Ama on ikinciyi ve en önemli karışımın formülünü elde edemedim. Onu kendi yaptı hep. Devraldıktan sonra dahi öğretmedi. O zaman bütün boya sanayi Ermeni, Yahudi ve Rumların elindeydi. Ben bir Müslüman ve Türk olarak ilk defa boya sanayine giriyordum. Kafama koymuştum, onu öğrenmeliydim. Çünkü o karışımı dışarıdan hazır alıyordum. Alıyordum almasına ama onun maliyeti, diğer tüm boyaların karışımı için katlandığım maliyetin hepsinden fazla tutuyordu. O boyayı satmasam, bu sefer müşteriler diğerlerini de almaktan vazgeçiyorlardı.”

KG: İş bu noktaya getirmiş biri, onu muhakkak çözmüş olmalıdır...

NG: Tabi, Türkiye'nin her tarafına boya gönderiyor o zamanlar.

KG: Ayakkabı boyası mı bu sadece?

NG: Hayır. Bütün dericilere boya veriyor. Sadece ayakkabı boyası değil yani. Renkli deri çalışanların hepsi müşterisi.

KG: Peki nasıl çözüyor o sorunu? Yani saklanan karışım formülünü...

NG: Bir müddet diyor, dışarıdan almaya devam ettim. Baktım olmuyor. İTÜ mezunu bir Kimya Mühendisi'ni işe aldım, onu da Macaristan'a gönderdim.

KG: Niye Macaristan?

NG: Orada bilebileceklerini düşünmüş olmalı, ya da orayla bir bağlantısı vardı diye düşünüyorum. Ben Macaristan duydum. Belki de Avrupa'ya gönderdiler de, belki bana Macaristan gibi de gelmiş olabilir. Aklımda o ülke kalmış.

KG: Evet...

NG: 2 sene orada kalıyor o mühendis, boya sanayindeki bir firmada. O formülü bulmak için 2 yıl maaş ödedim, dedi. Orada da ketum davranmışlar. 2 sene sonunda o formülü mühendis öğrenip geliyor İstanbul'a. Geliyor, artık kendi işini tamamen kendi yürütecek duruma geliyor Nuri Leflef. O günden sonra hızla geliyor, hızla büyüyor.

KG: Firmasının o zamanki adı neydi?

NG: Şafak Boya idi. Ama malzemelerin markası “Nuri Lef Lef”. Kalitesi, diğerlerinden çok öndeymiş. Diğerlerini fersah fersah geçiyor. O işi yapanların, yani Ermeni, Rum ve Yahudilerin en iyisi oluyor firma. Meclis'teki vekillerin, bürokratların ayakkabı boyalarını hep ben gönderirdim, derdi Nuri amca.

KG: Ayakkabı boyası, o günlerde bugünden daha önemliydi. Çünkü malum yollar asfalt değil, yaz kış toz-toprak ve çamur...

NG: En iyi yol da Arnavut kaldırımını, o da her yerde yok.

KG: Kendi iş yerine ne zaman sahip olmuştur?

NG: 50'lerden öncedir tahminim.

KG: İstanbul'a geldiğiniz 60'lı yıllarda, gayrimüslimler nerede çalışır ve ne işle meşguldüler?

NG: Karaköy'deki Bankalar Caddesi var. O bankaların tamamı gayrimüslimlerin elindeydi. Borsa da... Ticaretin kalbi de Tahtakale'de atıyordu. Mehmet Üretmen şeyleri... Nevzat Yalçıntaş'ın kayınpederi... Zincir, halat böyle hırdavat işleri üretiyordu. Bende büyük emeği de vardı Mehmet Üretmen'in, mekânı cennet olsun.

KG: Ne gibi?

NG: Kuran Kursu'nda okurken, yeni İmam Hatip'e girdiğimizde, 1966 yılında İlim Yayma Yurdu'nda kalmam için bizden 1250 lira istediler. Okul ve yurt... Amelenin yevmiyesi 3-5 lira. Bir koyun 15-20 lira. Çok büyük bir meblağ yani 1250 lira.

KG: Kalacak yerler çok pahalı. Otel falan hiç yok muydu?

NG: Hilton vardı. Bir de Sirkeci'de, Sultan Ahmet civarında bekârların, amelelerin kaldığı oteller vardı. Yıldızı olmayan... Anadolu'dan gelen tüccar oralarda kalıyordu. Bekâr evleri, bekâr hanları denebilir... Yemesi içmesi yoktu o yerlerin, sadece yatak vardı. Anadolu esnafı geldiğinde orada 2-3 gün kalıp Süleymaniye Cami civarında alışveriş yapıp, alacağını alıp dönüyordu.

KG: Nuri Leflefe dönersek... O Ermeni ustanın yanında kaç yıl çalışmıştır?

NG: 20-25 yıl çalışmıştır... Devraldıktan sonra da 75'e kadar devam etti. Yani rahat bir 25 yıl da kendisi işletti diyebiliriz. Toplamda 50 yılını vermiş oluyor boya sanayiine... Ömrünün üçte ikisini... Hatta onun siyasi yönleri de var.

KG: Nasıl yani?

NG: Ben şunu söyleyim. Mecidiyeköy'deki Kuran Kursu'nu 55'te açıyor. Fabrika kendinin, üretimini yapıyor, iyi kazanıyor ve hacca gidiyor. Hayır-hasenat işlerini de devam ettiriyor. O Kuran Kursu, vefatına (1975) kadar devam etti. Pardon, 1973'te Merkez Camii yapılmaya başlanınca Kuran Kursu yıkıldı. 1975 Nisan'ında vefat etti. O günkü Tercüman'da vardı vefat haberi. Ben Yüksek İslam'da okuyordum o zaman.

KG: Nereye defnolundu?

NG: Zincirlikuyu. Evi de oraya yakın ya, Etiler'de. Cenazede birbirimizi tanıdığımız 4 kişi vardık: Fetva Emni Celal Görağa, Laleli Camii Baş imamı Ömer Aycan ve Arap Camiinin Kuran Kursu Hocası Abdullah Taşdelen (Musa Taşdelen'in babası)... Ama cenazede binlerce kişi vardı. 55'ten 75'e kadar binlerce kişiyi okutuyor, vefatında hepsi cenazede...

KG: Burs verdiği kişiler mi bunlar?

NG: 60 kişilik Kuran Kursu'nun aklınıza gelebilecek bütün giderlerini karşılıyor. Bir de, Hukuk ve Tıp fakültesinde okuyan inançlı öğrencilere burs veriyordu.

KG: Burs vereceği kişileri nasıl buluyor, nereden tanıyordu?

NG: Abdullah Taşdelen, Erol Güngör falan... Güngör o zaman asistandı. İstanbul Üniversitesi'nde Mümtaz Turhan'ın asistanıydı. Hergün Gazetesi'nin de başyazarıydı. Erol Güngör üzerinden talebeleri bulurdu. Erol Güngör hafızdı, dedesi de müderrisi aynı zamanda. Kırşehirliydi, memleketten tanıyor olmalı.

Siyasete girmesi de... Milletvekili adaylığı da oldu.

KG: Hangi partiden?

NG: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi.

KG: Yeni kurulmuştu...

NG: 50'lerde... 46'da Demokrat Parti... 57-58 gibi CKMP kuruluyor.

KG: Partiyi kuran bildiğim kadarıyla Kozanlı Remzi Oğuz Arık. Başka kimler var?

NG: Bölükbaşı, Kenan Öner, Sadık Aldoğan ve Fevzi Çakmak beraber kurdular.

KG: Nuri Leflef, partinin mali ayağı oluyor öyleyse?

NG: Bende bir röportajı var. Eğer siyasete girmeseydim, diyor, İstanbul'un 1 numaralı milyarderi olurum. Milyoneri değil ha, milyarder!

KG: Çok harcadı öyleyse?

NG: Kime kızdığı için? CHP'ye kızdığı için...

KG: Neden?

NG: Din politikasından... Dinî kültüre zararından... Daha sonra Millet Partisi oldu. O da siyasetten ayrıldı. Çok kızdı partidekilere... Bencil olan siyasetleri görünce hayal kırıklığına uğradı.

KG: Hiç beklemiyordu anlaşılan... Bu tarafın ayak oyunlarını görmek yıkılmış olmalı.

NG: Türkes geldikten sonra ayrıldı. Türkes 63 mü, 64'te mi partiye girdi... Taksim'de parti mitinginde Bölükbaşı'ndan önce Nuri Leflef konuştu. Ben de vardım o mitingde.

KG: Kim vardı başka?

NG: Ahmet Tahtakılıç vardı, partinin kurucularından, avukat. Fehmi Cumalıoğlu vardı, Süleyman Arif Emre vardı. Bölükbaşı'nın kendisi biraz geçimsizdi.

KG: Nereli Bölükbaşı?

NG: Kırşehirli.

KG: Kırşehir Partisi gibi olmuş...

NG: Öyle değil de, Kırşehirlilerin yoğun desteklediği bir parti denebilir.

KG: Kırşehir'in o yıllarda bu kadar ağırlığı olması ilginç.

NG: Kırşehir o yıllarda 6 milletvekili çıkarıyor. Şimdi 2 tane çıkarıyor (gülüyor...). Bölükbaşı Sorbonne Üniversitesi mezunu. Geldiğinde ticaretle uğraşiyor, bankalarda çalışıyor.

KG: Remzi Oğuz Arık da Fransa'da arkeoloji okuyor. Oradan tanışıyor olmalılar Bölükbaşı ile öyleyse?

NG: Olabilir. Meclise 5-6 vekille giriyorlar ama Nuri Leflef giremiyor. Kırşehir, Yozgat, Çankırı, Niğde belki Adana diyebiliriz partinin ileri gelenlerinin memleketi. 60 ihtilalden sonra 60 tane vekili var. Ama Nuri Leflef yine yok bunlar arasında.

KG: O hep mali destek tarafında kalmış gözüküyor...

NG: İstanbul'dan bir türlü çıkartamıyor.

KG: Yörük ve Türkmen bir seçmen kitlesine hitap ediyor gibi parti?

NG: İstanbul'da CHP ile DP var sadece.

KG: DP, CHP'ye iyi muhalefet yapıyor zaten. 46'da iktidarı da almış DP... CKMP, hangi boşluğu gördü de siyasete girdi, neyi eksik gördü? DP'ye girmeyi hiç düşünmediler mi?

NG: Bölükbaşı'nın bir iddiası vardı... "Ben Hz. Ömer'in adaletini getiricem" diyordu. Miting meydanlarında sürekli buna vurgu yapıyordu. Siyasi yanlışlıklar üzerinde duruyordu. Ama bazı başka şeylerden de rahatsız olduğunu duyuyorduk...

KG: Neydi 'bazı başka şeyler'?

NG: (Gülüşmeler)... Kendisi zaten 1946'da DP'de parti genel müfettişiydi. 47 yılında, CHP'ye daha sert politika izlenmesini istediği için ayrılıyor. 48'de Millet Partisi'ni kurup 50 genel seçimlerinde, partinin tek milletvekili olarak Kırşehir'den meclise giriyor. İnatçı biriydi. 53'te partisi laikliğe aykırılık yüzünden DP döneminde kapatıldı. 54'te bu sefer eski arkadaşlarından bir kısmıyla Cumhuriyetçi Millet Partisi'ni kurdu. 54 genel seçimlerinde memleketi Kırşehir'in neredeyse bütün oylarını aldı.

Sürekli DP'yi eleştiriyordu... 57'de tutuklanıp içeri atıldı. 57 genel seçimlerinde partisi 4 vekili meclise soktu, kendi de Ankara'da cezaevindeydi. Cezaevinde yeminini etti.

Nuri Leflef'in siyasete girişinden bahsetmiştik... 58 yılında Cumhuriyetçi Millet Partisi ile Türkiye Köylü Partisi [Genel Başkanı Remzi Oğuz Arık] birleşerek Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi kuruluyor. İşte Leflef, bu partiye giriyor. Parti, daha sonra 69'da Milliyetçi Hareket Partisi adını aldı.

KG: Menderes, bu hareketin üzerine neden gitti?

NG: Milliyetçiler Derneği'ni kapatıyor...

KG: 53'te Türk Milliyetçileri Derneği'ni kapatıyor, daha sonra 54'te Nurettin Topçu Milliyetçiler Derneği'ni kuruyor sanırım... Kim vardı o dernekte?

NG: Evet. Kapatılan derneğin üyeleri arasında Osman Yüksel Serdengeçti vardı. Milliyetçi-mukaddesatçılar vardı...

Bölükbaşı da istikrarlı olmadı yalnız. Dik başlıydı...

KG: CKMP'de Remzi Oğuz Arık var...

NG: Var tabii. Hatta Topçu'nun da "ağabeyim" dediği biri. Rahmetli Adana'dan Ankara'ya uçarken havada uçağı infilak ettirildi. Oğlu Oluş da profesördür... Pek çok eseri vardı. Dergâh'tan çıktı biraz. *Coğrafyadan Vatana, Türk Gençliğine, Türk İnkılabı ve Milliyetçiliğimiz* gibi...

KG: Nurettin Topçu, Remzi Oğuz Arık ve Sabahaddin Ali'yi millet mistiklerinden sayıyor... Nuri Lef Lef ne durumda bu arada?

NG: 66'da Nuri Leflef ile görüştüğümde, siyasete sıcak bakmadığını ifade etmişti. Bölükbaşı'nın tekrar Millet Partisi'ni kurması ve CKMP ile yollarını ayırmasıyla, Leflef, bu işin büyük bir dava olmadığını, kişisel hesaplaşmalar olduğunu düşünmeye başlamıştı. Büyük bir hayal kırıklığı, aldatılmışlık duygusu vardı üzerinde. Kendini iyice hayır hasenata veriyor, hacca gidiyor birkaç defa. Ama yeni yetişen nesli hiç ihmal etmedi.

KG: Bir bölgencilik, memleketçilik yaptığını söyleyebilir miyiz?

NG: Asla! Her yöreden insan vardı kaldığım Kuran Kursu'nda mesela... O zaman bir de Süleymancılar vardı, çok güçlüydüler ekonomik olarak. Aynalı Çeşme'de onların da bir Kuran Kursu vardı. Süleymancılara karşı tek başına bir Kuran Kursu'nu finanse ediyor, bir cemaatin yaptığı iş kadar destek oluyordu. Sadece Kuran Kursu'na değil, üniversitedeki asistanlara, öğrencilere de yardım ediyordu. Hasbî bir adamdı.

KG: Erbakan hoca nerdeydi?

NG: Hoca geldi, Türkiye Odalar Borsalar Birliği'ne girdi, 6 ay dayanabildi. Milli Nizam Partisi'ni kurmazdan önce Demirel'e vardı, "Beni Konya'dan, kontenjandan koy" dedi. Demirel, yok, dedi. Fehmi Cumaloğlu ve Süleyman Arif Emre (Millet Partisi'nden) o yana geçti. Konya'dan bağımsız vekil oldular. Fehmi Cumaloğlu, Bölükbaşı'nın akıldânesi idi, Tıp doktoru.

Yani Erbakan Hoca, Nuri Leflef'in siyasetten soğuduğu, çekildiği dönemde geldi... Erbakan Hoca, 12 Mart 71 Muhtırasında yurtdışına gitti. Kadir Mısıroğlu, Eskişehir'de tutuklandı, 9. Hava Taktik Komutanı Muhsin Batur şey etti. MSP kurulup CHP ile koalisyon kurduktan sonra yapılan ilk işlerden birisi, Mısıroğlu'nu Eskişehir'den, Ayhan Songar'ın muayene raporuyla İstanbul'a getirtmek oldu. Ben o zaman İsmail Kara, Harun Kasap ile Mısıroğlu'na, ziyarete gittik. Adam kitaplığını kurmuş cezaevine, emrine de bir asker vermişler, çay yaptırıyor. Şevki Eyyi yurtdışından getirildi.

KG: Nuri Leflef'in çocuklarıyla bir irtibatınız oldu mu?

NG: Olmadı. Yüksek İslam'da okurken yanına gitmiştim. Bizim İmam Hatip'te okumamıza karşıydı.

KG: Neden?

NG: Kuran Kursu'ndan devam edilsin istiyordu. Hatta gidersek, hakkını helal etmeyeceğini söylüyordu. İmam Hatip'lerin dini bilgilerinin daha zayıf olduğunu duymuş bir yerlerden... Ben gittiğimde yanına, helalleşmeye varmışım aslında. Yani İmam Hatip'i bitirip Yüksek İslam'a başlayınca gidebildim yanına. İmam Hatip'te okuduğum 7 sene boyunca gidememişim. Çünkü kendisinin düşüncesini biliyordum... İmam Hatip'e karşı farklı bir kampanyaydı. Müslümanca hassasiyeti olanlar, İmam Hatip'ten bile korkuyor.

KG: Vardınız yanına... Ne dedi?

NG: Memnun oldu. Ben, dedi, gidip orada bozulacağımızı düşünüyordum. İslamiyet'ten falan mahrum kalacağımızı düşünüyordum. Yüksek İslam'a gitmenizden de memnun oldum. Aferin yavrum! Benim yapacağım bir şey var mı, dedi. Dedim hocam, biraderler yurtdışında, kendim de burs alıyorum, Allah razı olsun. Sizinle helalleşmeye geldim, dedim. Helal hoş olsun yavrum, dedi 74'te. Sonra 75'te de rahmetli oldu. Sonra fabrika el değiştirdi tabi.

KG: Çocukları yok muydu?

NG: Çocukları devam ettiremedi, başkasının eline geçti. Şimdiki Leflef'in, Nuri amcanın çocuklarıyla bağlantısı yok yani...

KG: Zihninizde yer eden son sözleri, duyguları neydi, desek?

NG: Siyasete girmekten son derece üzgündü. Ne siyasi emellerine ulaşabildi, yani dava bakımından... Ne de mali gücünü koruyabildi. İki taraflı bir yıkım duygusu içindeydi. Tek tesellisi belki yetiştirdiği, yetişmesine vesile olduğu insanlar olmuştur.

KG: Dava derken...

NG: O, gerçekten Hz. Ömer'in adaletinin getirilebileceğine inanmıştı. En büyük hayal kırıklığı, onu getirme iddiasında olanların, bu duygudan çok uzaklarda olduğunu görmüş olmasıydı. İnanmıştı yani. Gazetelerde röportajı vardı: Ben siyasete girmeseydim, İstanbul'un 1 numaralı milyarderi, sanayicisi olacaktım, diyordu. Milyoner değil bak, milyarder... Mekânı cennet olsun.

Tam bir Anadolu evladı ya... Bu vatani ihya etmeye inanmıştı. Kendisi, ekonomik olarak buna katkı yapacağını düşünüyordu. Çalışarak, kazanarak, azimle bu yokuşu çıkacağını düşünüyordu. Çok gayretliydi, çok çalışkandı... Bunlar Türkmen... Oğuz boyunun saf evlatları... O yıllarda İstanbul'a geliyor, karşılaştığı pek çok insan gayrimüslim. Onları rakip olarak görüp çalışmaya başlıyor. Kendisi de ilkokul mezunu.

KG: Son sözünüz...

NG: Nuri Leflef, mekânı cennet olsun. Bende hem maddî, hem de manevî olarak büyük emekleri var. Benim bugünlere gelmemin temel taşını o oluşturuyor. Benim gibi binlercesi... Bir Fatiha okuyalım...

KG: İlginiz için çok teşekkürler hocam.

Son not: 5 Kasım 2017 tarihinde vefat eden Nebi Güdük hocamızla yapılan bu söyleşi, 10 Temmuz 2016 tarihinde İzmit'teki kendi evinde gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKÇA

DİE (TÜİK) (2003), *Osmanlı Sanayii 1913-1915 Yılları Sanayi İstatistikî*, (Haz. G. Ökçün), Cilt 4, Ankara.

Kepenek, Yakup ve Nurhan Yentürk (2001), *Türkiye Ekonomisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Keyder, Çağlar ve Şevket Pamuk (1984-1985), *Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu Üzerine Tezler*, *Yapıt* 8. Aralık- Ocak 1984-1985, ss.52-63.

Pamuk, Şevket (2012), *Osmanlıdan Cumhuriyete Küreselleşme İktisat Politikaları ve Büyüme*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Pamuk, Şevket (2015), *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.